

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 13. marca 2008*

V spojených veciach C-383/06 až C-385/06,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podané rozhodnutiami Raad van State (Holandsko) z 30. augusta 2006 a doručenými Súdnemu dvoru 18. septembra 2006, ktoré súvisia s konaniami:

Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening (C-383/06),

Gemeente Rotterdam (C-384/06)

proti

Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

a

Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant (C-385/06)

* Jazyk konania: holandčina.

proti

Algemene Directie voor de Arbeidsvoorziening,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas, sudcovia J. Klučka, A. Ó Caoimh, P. Lindh (spravodajkyňa) a A. Arabadjiev,

generálny advokát: Y. Bot,
tajomník: C. Strömholm, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 28. júna 2007,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Gemeente Rotterdam, v zastúpení: J. M. Cartigny, advocaat,

— Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant, v zastúpení: G. A. van der Ween, advocaat,

- holandská vláda, v zastúpení: H. G. Sevenster a C. ten Dam, splnomocnené zástupkyne,

- česká vláda, v zastúpení: T. Boček, splnomocnený zástupca,

- nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma, splnomocnený zástupca,

- Komisia Európskych spoločenských zmlúv, v zastúpení: L. Flynn a A. Weimar, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednávaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- ¹ Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článku 23 ods. 1 nariadenia Rady (EHS) č. 4253/88 z 19. decembra 1988, ktorým sa stanovujú vykonávacie predpisy k nariadeniu č. 2052/88, týkajúceho sa jednak koordinácie činností rozličných štrukturálnych fondov navzájom a jednak koordinácie týchto činností s činnosťami Európskej investičnej banky a ďalšími existujúcimi finančnými nástrojmi

[*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 374, s. 1), zmeneného a doplneného nariadením Rady (EHS) č. 2082/93 z 20. júla 1993 (Ú. v. ES L 193, s. 20, ďalej len „nariadenie č. 4253/88“).

- 2 Tieto návrhy boli podané v rámci troch sporov medzi dvomi združeniami a jednou holandskou obcou na jednej strane a holandskou štátnou správou na strane druhej. K týmto sporom došlo medzi Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening a Gemeente Rotterdam a Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ministerstvo práce a sociálnych vecí, ďalej len „ministerstvo“) a jednak medzi Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant a Algemene Directie voor de Arbeidsvoorziening (generálne riaditeľstvo pre zamestnanosť, ďalej len „generálne riaditeľstvo“) a týkajú sa rozhodnutí, ktorými ministerstvo alebo generálne riaditeľstvo zrušili rozhodnutia o vyplatení subvencií pridelených žalobcom vo veci samej alebo požadujú vrátenie týchto subvencií.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

Nariadenie č. 2052/88

- 3 Článok 1 nariadenia Rady (EHS) č. 2052/88 z 24. júna 1988 o úlohách štrukturálnych fondov a ich účinnosti a o koordinácii ich činností navzájom, ako aj s činnosťami Európskej investičnej banky a ďalšími existujúcimi finančnými nástrojmi [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 185, s. 9), zmeneného a doplneného nariadením Rady (EHS) č. 2081/93 z 20. júla 1993 (Ú. v. ES L 193, s. 5, ďalej len „nariadenie č. 2052/88“),

stanovuje, že Európske spoločenstvo najmä za pomoci štrukturálnych fondov vyvíja činnosť na dosiahnutie cieľov stanovených v článku 130 A Zmluvy ES (zmenený, teraz článok 158 ES) a v článku 130 C Zmluvy ES (teraz článok 160 ES). Uvedený článok 1 vymenúva určitý počet prednostných cieľov, ku ktorých dosiahnutiu prispievajú štrukturálne fondy. Medzi týmito cieľmi sa nachádza cieľ č. 3 spočívajúci v boji s dlhodobou nezamestnanosťou a v podpore zaradenia mládeže a osôb vylúčených z pracovného trhu do pracovného procesu.

4 Článok 4 ods. 1 prvý pododsek nariadenia č. 2052/88 znie:

„1. Činnosť Spoločenstva má dopĺňať príslušné vnútroštátne činnosti alebo k nim prispievať. Vykonáva sa za úzkej spolupráce medzi Komisiou, daným členským štátom, príslušnými orgánmi a inštitúciami — vrátane ekonomických a sociálnych partnerov v rámci podmienok stanovených inštitucionálnymi pravidlami a existujúcou praxou vlastnou každému členskému štátu — určenými členským štátom na vnútroštátnej, regionálnej, miestnej alebo inej úrovni, pričom všetky strany sú považované za partnerov sledujúcich spoločný cieľ. ...“ [*neoficiálny preklad*]

5 Článok 10 tohto nariadenia v súvislosti s cieľom č. 3 spresňuje:

„Členské štáty predkladajú Komisii plány činností pre boj s dlhodobou nezamestnanosťou a pre podporu zaradenia mládeže a osôb vylúčených z pracovného trhu do pracovného procesu (cieľ č. 3).

Tieto plány zahŕňajú:

- opis súčasnej situácie, uvoľnené peňažné zdroje a hlavné výsledky činností začatých v predchádzajúcom programovacom období v kontexte štrukturálnej pomoci Spoločenstva, pričom sa zohľadnia dostupné výsledky hodnotení,

- opis vhodnej stratégie na dosiahnutie cieľov uvedených v článku 1 a hlavných osí vybraných na dosiahnutie cieľa č. 3, pričom sa určí predpokladané napredovanie, pokiaľ to jeho povaha dovoľuje; predbežné posúdenie očakávaného dopadu vrátane, čo sa týka zamestnania, činností súvisiacich s cieľom zabezpečenia strednodobých sociálno-hospodárskych výhod zodpovedajúcich uvoľneným finančným zdrojom,

- informácie o použití pomoci z [Európskeho sociálneho fondu (ďalej len „ESF“)], prípadne spolu s prostriedkami poskytnutými z iných existujúcich finančných nástrojov Spoločenstva, ktoré sa predpokladajú pri uskutočnení tohto plánu.

...“ [*neoficiálny preklad*]

Nariadenie č. 4253/88

⁶ Šieste odôvodnenie nariadenia č. 2082/93, ktorým sa mení nariadenie č. 4253/88, spresňuje:

„... podľa zásady subsidiarity a bez toho, aby boli dotknuté právomoci Komisie zodpovednej za spravovanie finančných zdrojov Spoločenstva, zodpovednosť za uplatnenie foriem pomoci zahrnutej do podporných rámcov Spoločenstva musí spadať hlavne do zodpovednosti členských štátov na príslušnej územnej úrovni v závislosti od osobitností každého členského štátu.“ [*neoficiálny preklad*]

7 Článok 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88 znie:

„Na zabezpečenie úspechu činností vykonávaných verejnými alebo súkromnými subjektmi, členské štáty pri uskutočňovaní týchto činností prijímú opatrenia nevyhnutné na:

- pravidelnú kontrolu správneho vykonávania činností financovaných Spoločenstvom,

- predchádzanie a zisťovanie nezrovnalostí,

- vymáhanie súm stratených v nadväznosti na zneužitie alebo nedbanlivosť. S výnimkou prípadu, keď členský štát a/alebo sprostredkovateľ a/alebo investor predložia dôkaz, že nie sú zodpovední za zneužitie alebo nedbanlivosť, je za vrátenie neoprávnene vyplatených súm subsidiárne zodpovedný členský štát. Čo sa týka globálnych subvencií, sprostredkovateľ môže so súhlasom členského štátu a Komisie použiť bankovú záruku alebo akékoľvek iné zabezpečenie takéhoto rizika.

Členské štáty informujú Komisiu o opatreniach prijatých na tento účel a najmä poskytujú Komisii popis systémov kontroly a riadenia ustanovených s cieľom zaistiť efektívne vykonanie príslušných činností. Pravidelne Komisiu informujú o priebehu správnych a súdnych konaní.

...“ [*neoficiálny preklad*]

8 Článok 24 tohto nariadenia spresňuje:

„Zníženie, pozastavenie a zrušenie pomoci

1. Ak existuje podozrenie, že pomoc na vykonanie činnosti alebo opatrenia je čiastočne alebo v celom rozsahu neodôvodnená, Komisia v rámci spolupráce vykoná potrebné preskúmanie daného prípadu, pričom najmä vyzve členský štát alebo iné orgány, ktoré ním boli určené na vykonanie činnosti, aby v stanovenej lehote predložili svoje pripomienky.

2. Po tomto preskúmaní môže Komisia znížiť alebo pozastaviť pomoc na činnosť alebo na predmetné opatrenie, ak preskúmanie potvrdí existenciu nezrovnalosti alebo podstatnej zmeny, ktorá sa týka povahy alebo podmienok vykonania činnosti alebo opatrenia a na ktorú nebolo vyžiadané schválenie od Komisie.

3. Všetky sumy predstavujúce bezdôvodné obohatenie sa musia vrátiť Komisii. Na sumy, ktoré sa nevrátia, sa v súlade s finančnými predpismi a podľa vykonávacích ustanovení, ktoré prijme Komisia podľa postupov uvedených v kapitole VIII, uplatnia úroky z omeškania.“ [*neoficiálny preklad*]

- 9 Nariadenie č. 4253/88 bolo zrušené s účinnosťou k 1. januáru 2000 na základe článku 54 nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999 z 21. júna 1999 o všeobecných ustanoveniach o štrukturálnych fondoch (Ú. v. ES L 161, s. 1; Mim. vyd. 14/001, s. 31). Článok 52 ods. 1 nariadenia č. 1260/1999 spresňuje:

„Týmto nariadením nie je dotknuté pokračovanie alebo zmena, vrátane jej úplného alebo čiastočného zrušenia, pomoci schválenej Radou alebo Komisiou na základe nariadenia Rady (EHS) č. 2052/88 a (EHS) č. 4253/88, ani žiadneho iného právneho predpisu, ktorý sa na túto pomoc vzťahuje dňa 31. decembra 1999.“

Nariadenie č. 1681/94

- 10 Článok 2 nariadenia Komisie (ES) č. 1681/94 z 11. júla 1994 o nezrovnalostiach a získavaní neoprávnene vyplatených čiastok späť v súvislosti s financovaním štrukturálnych politík a o organizácii informačného systému v tejto oblasti (Ú. v. ES L 178, s. 43; Mim. vyd. 14/001, s. 23) spresňuje:

„1. Členské štáty oznámia Komisii do troch mesiacov od nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia:

— ustanovenia zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení na uplatňovanie opatrení na základe článku 23 ods. 1 nariadenia (EHS) č. 4253/88,

...

2. Členské štáty bezodkladne oznámia Komisii akékoľvek zmeny a doplnenia v informáciách dodávaných podľa odseku 1.

...“

¹¹ Článok 5 ods. 2 a 3 tohto nariadenia znie:

„2. Pokiaľ členský štát usúdi, že čiastku nemožno úplne získať späť alebo nemožno očakávať jej získanie späť v plnom rozsahu, v osobitnej správe informuje Komisiu o čiastke, ktorá nebola získaná späť, a dôvodoch, prečo by čiastku malo, podľa jeho názoru, znášať spoločenstvo alebo členský štát. Tieto informácie musia byť dostatočne podrobné, aby Komisii umožňovali rozhodnúť čo najskôr po porade s orgánmi dotknutých členských štátov, kto bude znášať finančné dôsledky v súlade s tretou zarážkou článku 23 ods. 1 nariadenia (EHS) č. 4253/88.

3. V prípade uvedenom v odseku 2 môže Komisia výslovne požiadať členský štát, aby pokračoval v postupe na účely spätného získania prostriedkov.“

Vnútroštátna právna úprava

- 12 V roku 1994 prijal holandský ústredný úrad práce vyhlášku týkajúcu sa Európskeho sociálneho fondu (Regeling Europees Sociaal Fonds CBA 1994 (Stcrt. 1994, č. 239, ďalej len „ESF Regeling“), týkajúcu sa pravidiel poskytovania subvencií, ktoré boli získané od Komisie Európskych spoločenstiev v rámci ESF.
- 13 ESF Regeling stanovuje určitý počet pravidiel týkajúcich sa sledovania činností a ich kontroly. Článok 2 ESF Regeling stanovuje, že žiadateľovi sa môže z ESF pridelíť subvencia. Článok 3 tejto vyhlášky stanovuje, že subvencia sa pridelí výlučne za podmienky, že sa dodržia európske a vnútroštátne právne predpisy. Článok 10 tejto vyhlášky stanovuje, že žiadateľ o subvenciu zabezpečí osobitný správny dohľad nad projektom, pričom včas zhromaždí všetky údaje potrebné na overenie a zabezpečí tiež kontroly prostredníctvom správneho orgánu. Nakoniec článok 14 ESF Regeling upresňuje, že suma subvencie sa vypláca v priebehu uskutočňovania projektu, a článok 15 tejto vyhlášky stanovuje zrušenie subvencie v prípade, že sa nedodržia podmienky spojené s jej poskytnutím.
- 14 Časť 4.2 všeobecného zákona o správnom práve (Algemene wet bestuursrecht, Stb. 1995, č. 315, ďalej len „Awb“) stanovuje právny rámec pre pridelenie, vyplatenie, resp. ukončenie a vymáhanie subvencií. Podľa tohto zákona zahŕňa subvenčný systém dve fázy, konkrétne pridelenie a vyplatenie resp. ukončenie subvencie. Rozhodnutie o pridelení subvencie je rozhodnutím predchádzajúcim činnosti, ktorá sa má subvenciou podporiť. Toto rozhodnutie priznáva žiadateľovi o subvenciu nárok na poskytnutie finančných prostriedkov za predpokladu, že podporovaný projekt skutočne vykoná, pričom dodrží podmienky, ktoré mu boli uložené. Ak žiadateľ vykoná

dotknuté činnosti a dodrží stanovené podmienky, správny orgán už v zásade nemôže zrušiť rozhodnutie o pridelení subvencie. Už od tejto fázy konania teda správny orgán vzniká peňažný záväzok.

15 Awb obsahuje tieto ustanovenia týkajúce sa vyplatenia a vymáhania:

„Článok 4:46

1. Ak bolo vydané rozhodnutie o pridelení subvencie, správny orgán určí subvenciu vo výške stanovenej v tomto rozhodnutí.

2. Subvenciu možno stanoviť v nižšej sume v prípade:

a) ak činnosti, na ktoré sa subvencia prideliла, neboli vykonané alebo neboli vykonané v plnom rozsahu;

b) ak príjemca nedodržel podmienky spojené s poskytnutím subvencie;

- c) ak príjemca poskytol nesprávne alebo neúplné údaje, pričom v prípade poskytnutia správnych a úplných údajov by sa o jeho žiadosti o poskytnutie subvencie rozhodlo inak;

- d) ak rozhodnutie o pridelení subvencie bolo nesprávne z iného dôvodu a príjemcovi táto skutočnosť bola známa alebo musela byť známa.

...

Článok 4:49

1. Správny orgán môže zrušiť rozhodnutie o stanovení subvencie alebo ho zmeniť v neprospech príjemcu:

- a) na základe skutočností alebo okolností, o ktorých rozumne nemohol v čase stanovenia subvencie vedieť a ktoré by mali za následok stanovenie subvencie v nižšej sume, ako je suma uvedená v rozhodnutí o pridelení subvencie;

- b) ak bolo rozhodnutie o stanovení subvencie nesprávne, pričom jej príjemca o tom vedel alebo mal vedieť, alebo

- c) ak príjemca po prijatí rozhodnutia o stanovení subvencie nesplnil podmienky spojené s pridelením tejto subvencie.

2. Pokiaľ sa nerozhodne inak, zrušenie subvencie alebo jej zmena majú spätnú účinnosť ku dňu, ku ktorému bola subvencia stanovená.

3. Rozhodnutie o stanovení subvencie nemožno zrušiť ani zmeniť v neprospech príjemcu po uplynutí piatich rokov od dňa jeho oznámenia, alebo v prípade upravenom v odseku 1 písm. c) odo dňa porušenia povinnosti alebo odo dňa, keď sa táto povinnosť mala splniť.

...

Článok 4:57

Vrátenie subvencií a neoprávnene vyplatených preddavkov možno požadovať do piatich rokov odo dňa stanovenia subvencie alebo odo dňa, keď došlo k udalostiam uvedeným v článku 4:49 ods. 1 písm. c).

...“

Spory vo veciach samých a prejudiciálne otázky

- 16 Z prejudiciálnych návrhov vyplýva, že vo veciach samých došlo k týmto skutkovým okolnostiam:

Vec C-383/06

- 17 V priebehu roku 1998 Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening požiadal o subvenciu pre projekt s názvom „Vzdelávanie partnerov v oblasti chráneného zamestnania“ v rámci projektov ESF týkajúcich sa učňovského a odborného vzdelávania. Na tento projekt sa vzťahovala príloha 1 ESF Regeling, ktorá sa týka návratu takých nezamestnaných na pracovný trh, ktorí mali k takémuto vráteniu veľmi ďaleko, prostredníctvom poskytnutia odborného vzdelania. Rozhodnutím z 8. decembra 1998 generálne riaditeľstvo teda prideliло subvencie do výšky 3 000 000 NLG na rok 1998 a do výšky 4 140 849 NLG na rok 1999. Rozhodnutím z 3. decembra 1999 sa zmenila výška subvencie na rok 1999, pričom sa zvýšila na sumu 6 686 850 NLG. Nakoniec sa rozhodnutím zo 16. júna 2000 výška subvencií stanovila na 2 900 000 NLG na rok 1999 a na 3 786 850 NLG na rok 2000 z dôvodu, že činnosti, na ktoré sa subvencia prideliла, pokračovali aj v roku 2000. Všetky tri rozhodnutia upresňovali, že pridelenie subvencií sa spája s povinnosťou uskutočniť vyššie uvedený projekt v súlade so žiadosťou a s povinnosťou rešpektovať predpisy ESF Regeling.
- 18 Rozhodnutím z 28. januára 2002 prijatým na základe článku 4:46 ods. 2 Awb ministerstvo znížilo subvencie na roky 1998, 1999 a 2000 na nulu a požadovalo vrátenie sumy 6 434 469,80 NLG. Ministerstvo sa domnievalo, že v rozpore s ustanoveniami článku 11 ods. 2 ESF Regeling nedošlo k predloženiu žiadneho presného a súhlasného konečného vyhlásenia, ktoré by zhrnulo údaje týkajúce sa rokov 1998, 1999 a 2000. Navyše v rozpore s dotknutou vyhláškou nedošlo ani k zhrnutiu účinkov uskutočnenej činnosti. Nakoniec sa ministerstvo domnievalo, že dotknutý projekt sa v rozpore so znením žiadosti o subvenciu netýkal prechodu z chráneného zamest-

ania na bežný pracovný trh a že počet hodín uskutočnených každým účastníkom bol zjavne nižší, ako počet hodín stanovený projektom.

- 19 Sťažnosť podaná Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening proti rozhodnutiu z 28. januára 2002 vyhlásilo ministerstvo za nedôvodnú. Ministerstvo najmä uviedlo, že skutočnosť, že sa nespĺnila povinnosť uskutočniť projekt v súlade so žiadosťou, nemožno ako formálnu vadu napraviť *a posteriori*. Keďže Rechtbank te's-Gravenhage žalobu proti tomuto rozhodnutiu zamietol, Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening sa obrátil na vnútroštátny súd vyššieho stupňa, ktorý podal prejudiciálny návrh.
- 20 Raad van State uvádza, že na základe článku 4:46 Awb, administratívny orgán overuje, obvyčajne vo fáze ukončenia subvencií, či činnosť, na ktorú sa subvencia poskytuje, bola riadne dokončená a či sa dodržali podmienky týkajúce sa subvencií. Tento súd sa domnieva, že článok 4:46 ods. 2 Awb v prípade subvencií pridelených v rámci ESF Regeling neposkytuje správnomu orgánu žiadnu mieru voľnej úvahy a že subvencia sa musí znížiť na nulu, ak sa zistí, že predpisy ESF Regeling sa nedodržali. Raad van State sa domnieva, že o takýto prípad ide aj v prejednávanej veci, pretože sa nedosiahol cieľ uvedený v projekte.
- 21 Vnútroštátny súd sa však domnieva, že článok 4:46 Awb umožňuje len ukončenie subvencie, nie však vymáhanie už vyplatených súm. Rovnako sa však tiež domnieva, že článok 4:57 Awb toto vymáhanie umožňuje tým, že na tento účel zveruje správnomu orgánu, ktorý ho uskutočňuje, diskrečnú právomoc, a teda mieru voľnej úvahy na zváženie záujmov jednak štátnej správy, ako aj príjemcu subvencie. Podľa Raad van State však žiadne právne pravidlo nezakazuje, aby sa o znížení dotácie na nulu a o vymáhaní už vyplatených súm rozhodlo v rámci jedného a toho istého rozhodnutia. Tento súd upresňuje, že ministerstvo uznalo, že malo od začiatku vedieť, že sledovaný cieľ nebolo možné dosiahnuť, a v dôsledku toho sa domnieva, že porušenie

pravidiel ESF Regeling, ktoré vyplývajú z právnej úpravy Spoločenstva, možno pripísať tomuto správne mu orgánu. Z toho vyvodzuje, že vzhľadom na vnútroštátnu zásadu legitímnej dôvery sa ministerstvo malo vzdať vymáhania celej subvencie, v dôsledku čoho vnútroštátne právo v tejto veci neposkytuje žiaden právny základ na vymáhanie.

- 22 Raad van State sa však tiež domnieva, že došlo k nedbanlivosti v zmysle článku 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88. Po tom, ako konštatoval, že Holandské kráľovstvo neprijalo žiadne opatrenie na vymáhanie prostriedkov stratených v zmysle uvedeného článku 23 ods. 1, si tento súd kladie otázku, či toto ustanovenie práva Spoločenstva môže zveriť členskému štátu alebo správne mu orgánu priamu právomoc na vymáhanie uvedených prostriedkov. Okrem toho si kladie tiež otázku, či zásada ochrany legitímnej dôvery v rámci vnútroštátneho práva môže mať širší rozsah ako táto istá zásada v rámci práva Spoločenstva.

Vec C-384/06

- 23 V priebehu roku 1998 žiadal Gemeente Rotterdam o subvenciu pre projekt odborného vzdelávania podľa ESF Regeling. Subvencia bola pridelená v sume 483 108 NLG a podliehala povinnosti podrobiť projekt osobitnému správne mu dohľadu. Rozhodnutím z 28. mája 1999 bola subvencia na rok 1998 znížená na sumu 122 612,81 NLG, podmienkou však bolo, aby dohľad nad projektmi zodpovedal predpisom ESF Regeling. Gemeente Rotterdam podal sťažnosť ministerstvu, ktoré rozhodnutím z 18. júla 2001 prijatým na základe článku 4:49 ods. 1 písm. a) Awb a článku 14 ESF Regeling

zrušilo rozhodnutie z 28. mája 1999, znížilo subvenciu na nulu a požadovalo vrátenie už vyplatených súm. Ministerstvo vyhlásilo sťažnosť podanú Gemeente Rotterdam proti rozhodnutiam z 28. mája 1999 a 18. júla 2001 za nedôvodnú. Keďže Rechtbank te Rotterdam žalobu podanú proti tomuto rozhodnutiu zamietol, Gemeente Rotterdam sa obrátil na vnútroštátny súd vyššieho stupňa, ktorý podal prejudiciálny návrh.

²⁴ Raad van State sa v prvom rade domnieva, že vyplatenie subvencie nemôže byť podmienené a že nedodržanie podmienky nemohlo byť dôvodom na uskutočnené zrušenie subvencie. V druhom rade konštatuje, že Gemeente Rotterdam nepodrobil svoj projekt osobitnému správne dozor podľa predpisov ESF Regeling.

²⁵ Vnútroštátny súd tiež konštatuje, že správny orgán zámerne neuskutočnil hĺbkové kontroly a v dôsledku toho sa domnieva, že neexistujú také skutočnosti alebo okolnosti, o ktorých by ministerstvo nevedelo pred prijatím rozhodnutia o znížení dotácie v zmysle článku 4:49 ods. 1 písm. a) Awb. Raad van State sa preto domnieva, že rozhodnutie o zrušení dotácie sa nemôže zakladať na ustanoveniach článku 4:49 ods. 1 písm. a) Awb ani na žiadnej zo skutočností uvedených v odseku 1 tohto článku.

Vec C-385/06

²⁶ V priebehu roku 1998 Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant požiadal o subvenciu na základe ESF Regeling pre projekt týkajúci sa opätovného začlenenia dlhodobo nezamestnaných do pracovného procesu. Subvencia bola pridelená v sume

410 772 NLG a podliehala povinnosti podrobiť projekt osobitnému správneému dohľadu. Rozhodnutím z 22. júla 1999 bola subvencia znížená na sumu 185 892 NLG a následne znížená na nulu rozhodnutím generálneho riaditeľstva z 21. septembra 2000, ktoré sa zakladalo na článku 4:46 Awb. Generálne riaditeľstvo okrem toho požadovalo vrátenie už vyplatených súm. Rozhodnutím z 23. novembra 2001 generálne riaditeľstvo vyhlásilo sťažnosť podanú Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant za nedôvodnú, pričom upresnilo, že rozhodnutie o znížení subvencie na nulu sa zakladá na článku 4:49 Awb a nie na článku 4:46 tohto zákona. Rozhodnutie z 23. novembra 2001 je odôvodnené skutočnosťou, že v deň prijatia rozhodnutia z 22. júla 1999 generálne riaditeľstvo nevedelo o tom, že sa nedodržia pravidlá ESF Regeling. Keďže Rechtbank Breda zamietol žalobu podanú proti rozhodnutiu z 23. novembra 2001, Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant sa obrátil na vnútroštátny súd vyššieho stupňa, ktorý podal prejudiciálny návrh.

27 Raad van State konštatuje, že Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant nedodržel povinnosť podrobiť projekt osobitnému správneému dohľadu podľa predpisov ESF Regeling. Tento súd sa však domnieva, že generálne riaditeľstvo muselo v okamihu prijatia rozhodnutia o znížení subvencie vedieť o nedodržaní tejto povinnosti. Generálne riaditeľstvo totiž zámerne znížilo subvenciu bez toho, aby overilo podklady poskytnuté Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant. Raad van State dospel k záveru, že generálne riaditeľstvo nemohlo založiť svoje rozhodnutie o zrušení na žiadnej zo skutočností uvedených v článku 4:49 Awb ani na článku 15 ESF Regeling. V dôsledku toho sa domnieva, že vnútroštátne právo nedáva žiadnu možnosť zrušiť subvenciu po jej vyplatení. Tieto obmedzenia, ktoré vnútroštátne právo zaviedlo vo vzťahu k možnostiam vymáhania, vyplývajú zo zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery v rámci vnútroštátneho práva.

28 Raad van State sa však domnieva, že nedodržanie pravidiel ESF Regeling je nedbanlivosťou v zmysle článku 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88. Tento súd tiež zdôrazňuje, že Holandské kráľovstvo neprijalo žiadne opatrenie na vymáhanie už vyplatených

prostriedkov v zmysle uvedeného článku 23 ods. 1. Kladie si otázku, či tento členský štát vyvodzuje svoju priamu právomoc z tohto nariadenia Spoločenstva, a na druhej strane, či táto prípadne zverená právomoc môže členskému štátu alebo jednému z jeho správnych orgánov umožniť vymáhať už vyplatené prostriedky. Nakoniec si kladie tiež otázku, či zásada ochrany legitímnej dôvery môže mať v rámci vnútroštátneho práva širší rozsah ako táto istá zásada v rámci práva Spoločenstva.

- 29 Za týchto podmienok sa Raad van State rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

Rovnaké otázky vo všetkých troch veciach

- „1. a) Môže členský štát, prípadne správny orgán tohto štátu, vyvodiť svoju právomoc priamo z nariadenia, teda bez právnej opory vo vnútroštátnom práve?
- b) Ak áno, priznáva článok 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88... právomoc zrušiť subvenciu a následne vymáhať už vyplatené sumy za predpokladu, že [uvedený] článok 23... ukladá členským štátom túto povinnosť v prípade nedbanlivosti alebo zneužitia?“

Otázka len vo veci C-383/06

- „2. Ak nie, vyplýva potom z článku 10 ES v spojení s článkom 249 ES, že vnútroštátne ustanovenie, akým je článok 4:57 [Awb], na základe ktorého možno vymáhať neoprávnené vyplatené subvencie a preddavky, sa musí vykladať v súlade s nariadením [č. 4253/88]?“

Rovnaká otázka vo veciach C-384/06 a C-385/06

- „2. Ak nie, vyplýva potom z článku 10 ES v spojení s článkom 249 ES, že sa v súlade s nariadením [č. 4253/88] musí vykladať ustanovenie, akým je článok 4:49 ods. 1 [Awb], na základe ktorého môže správny orgán zrušiť subvenciu alebo ju zmeniť v neprospech príjemcu [bud] na základe skutočností, ktoré nemohol rozumne poznať v okamihu vyplatenia subvencie, na základe ktorých by bola subvencia vyplatená v menšej sume, ako bola suma stanovená v rozhodnutí o pridelení subvencie, [bud] keď vyplatenie subvencie bolo nepresné a príjemca to vedel alebo mal vedieť, [alebo] ak po vyplatení subvencie príjemca subvencie nesplnil podmienky spojené so subvenciou?“

Otázka rovnaká vo všetkých troch veciach

- „3. Ak áno, je tento výklad obmedzený všeobecnými zásadami, ktoré sú súčasťou práva Spoločenstva, konkrétne zásadami právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery?“

Otázky týkajúce sa len veci C-383/06

„4. a) V prípade kladnej odpovede na tretiu otázku vyvoláva toto obmedzenie túto otázku: Môžu vnútroštátne zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery presiahnuť rámec všeobecných zásad práva Spoločenstva, predovšetkým zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, ktoré sa musia dodržať pri uplatňovaní nariadenia [č. 4253/88]?

b) Má pri uplatňovaní zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery v rámci práva Spoločenstva význam skutočnosť, že za to, že príjemca subvencie nedodržiava s tým súvisiace podmienky, ktoré vyplývajú z príslušnej oblasti práva Spoločenstva, zodpovedá samotný členský štát, ktorý subvenciu poskytol?“

Rovnaké otázky vo veciach C-384/06 a C-385/06

„4. V prípade kladnej odpovede na tretiu otázku vyvoláva toto obmedzenie túto otázku: Môžu vnútroštátne zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, ktorými sa spravuje článok 4:49 ods. 1 [Awb], presiahnuť rámec všeobecných zásad práva Spoločenstva, predovšetkým zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, ktoré sa musia dodržať pri uplatňovaní nariadenia [č. 4253/88]?

5. Má skutočnosť, že príjemca subvencie je verejnoprávnu právnickou osobou, vzhľadom na článok 10 ES vplyv na uplatnenie zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery v rámci práva Spoločenstva?“

Otázky týkajúce sa len veci C-385/06

„6. Ak sa buď na základe článku 23 ods. 1 nariadenia [č. 4253/88], alebo na základe článku 4:49 ods. 1 [Awb] vykladaného v súlade s nariadením [č. 4253/88] musí zrušiť subvencia a musia sa vymáhať vyplatené sumy, vyplýva z článku 23 ods. 1 [tohto] nariadenia, že sa musí rovnako postupovať aj vtedy, ak sa preukáže, že členský štát už vrátil [ESF] neoprávnene poskytnutú subvenciu alebo prinajmenšom prijal opatrenia na tento účel?

7. Ak článok 23 ods. 1 nariadenia [č. 4253/88] neukladá povinnosť zrušenia subvencie a vymáhania vyplatených súm, je potrebné sa zamerať v právnej úprave Spoločenstva na iné ustanovenia, akým je článok 4 ods. 1 nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 z 18. decembra 1995 o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev (Ú. v. ES L 312, s. 1; Mim. vyd. 01/001, s. 34), na základe ktorých je členský štát povinný priamo alebo na základe článku 4:49 ods. 1 [Awb] vykladaného v súlade s nariadením pristúpiť k zrušeniu alebo k vymáhaniu subvencií takého druhu, ako sú subvencie sporné v tejto veci, ktoré boli vyplatené v rozpore s právnou úpravou Spoločenstva?“

³⁰ Uznesením z 22. novembra 2006 predseda Súdneho dvora spojil veci C-383/06 až C-385/06 do spoločného konania na účely písomnej a ústnej časti konania a vyhlásenia rozsudku.

O prejudiciálnych otázkach

O otázkach týkajúcich sa uplatnenia článku 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88, ako aj článkov 10 ES a 249 ES

- 31 Prvou otázkou v každej z vecí samých sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či nariadenie Spoločenstva, konkrétne článok 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88, predstavuje relevantný právny základ na to, aby vnútroštátny správny orgán vymáhal sumy neoprávnene vyplatené v rámci európskych štrukturálnych fondov. V prípade negatívnej odpovede na tieto otázky sa uvedený súd svojimi druhými otázkami pýta, či môžu články 10 ES a 249 ES slúžiť ako právny základ pre výklad vnútroštátnej právnej úpravy v súlade s uvedeným nariadením. Tento súd sa tiež pýta, a to svojou siedmou otázkou a za predpokladu, že článok 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88 neukladá ani povinnosť zrušiť subvencie, ani povinnosť vymáhať neoprávnene vyplatené sumy, či nariadenie č. 2988/95 netvorí relevantný právny základ pre vymáhanie týchto súm.

Pripomienky predložené Súdnemu dvoru

- 32 Podľa Gemeente Rotterdam a Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant, článok 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88 nezveruje členským štátom žiadnu právomoc na vymáhanie neoprávnene vyplatených súm. Na druhej strane však toto ustanovenie ukladá členským štátom, aby na tieto účely stanovili príslušné postupy.

33 Česká a nemecká vláda navrhujú, aby sa na prvé otázky odpovedalo kladne. Holandská vláda sa domnieva, že ak aj členský štát môže vyvodzovať určitú právomoc priamo z nariadenia Spoločenstva, nemôže to platiť aj pre článok 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88, pretože toto ustanovenie, hoci zakotvuje zásadu vymáhania súm, odkazuje s úpravou postupov tohto vymáhania na vnútroštátne právo. Nemecká vláda sa však domnieva, že uplatnenie uvedeného článku 23 ods. 1 nebráni tomu, aby sa vnútroštátne orgány na účely vymáhania opierali o toto ustanovenie v takom rozsahu, v ktorom to vnútroštátne právo umožňuje. Podľa českej vlády nie je zverenie právomoci v rámci vnútroštátneho práva nevyhnutné, keďže vnútroštátne právo sa obmedzuje na stanovenie procesných postupov.

34 V súvislosti so siedmou otázkou holandská vláda a Komisia uvádzajú, že nariadenie č. 2988/95 netvorí samostatný právny základ umožňujúci vnútroštátnym orgánom, aby v prípade nezrovnalostí prijali konkrétne opatrenia. Toto nariadenie totiž obsahuje len všeobecné ustanovenia, kým nariadenie č. 4253/88 sa osobitne uplatňuje na európske štrukturálne fondy.

Odpoveď Súdneho dvora

35 Na úvod je potrebné konštatovať, že zo samotného znenia článku 249 druhého odseku ES vyplýva, že nariadenia Spoločenstva sú priamo uplatniteľné v členských štátoch.

36 Čo sa týka použitia štrukturálnych fondov, je potrebné pripomenúť, že podľa článku 4 ods. 1 nariadenia č. 2052/88 je činnosť Spoločenstva výsledkom úzkej spolupráce medzi Komisiou, dotknutým členským štátom a príslušnými orgánmi určenými týmto štátom na vnútroštátnej, regionálnej, miestnej alebo inej úrovni. Navyše podľa šiesteho odôvodnenia nariadenia č. 2082/93, podľa zásady subsidiarity a bez toho, aby

boli dotknuté právomoci Komisie zodpovednej za spravovanie finančných zdrojov Spoločenstva, musí zodpovednosť za uplatnenie foriem pomoci prináležať hlavne členským štátom na príslušnej územnej úrovni v závislosti od osobitností každého členského štátu.

³⁷ Súdny dvor rozhodol, že táto zásada je zakotvená v článku 23 ods. 1 prvom pododseku nariadenia č. 4253/88, ktorý stanovuje, že na zabezpečenie úspechu činností vykonávaných verejnými alebo súkromnými subjektmi, členské štáty pri uskutočňovaní týchto činností prijímú opatrenia nevyhnutné na pravidelnú kontrolu správneho vykonávania činností financovaných Spoločenstvom, predchádzanie a zisťovanie nezrovnalostí a vymáhanie súm stratených v nadväznosti na zneužitie alebo nedbanlivosť (pozri rozsudok z 22. januára 2004, COPPI, C-271/01, Zb. s. I-1029, bod 40).

³⁸ Akýkoľvek výkon voľnej úvahy členského štátu nad možnosťou požadovať či nepožadovať vrátenie neoprávnene alebo protiprávne vyplatených prostriedkov Spoločenstva je navyše nezlučiteľný s povinnosťou, ktorú článok 23 ods. 1 prvý pododsek nariadenia č. 4253/88 ukladá vnútroštátnym správnym orgánom, aby vymáhali neoprávnene alebo protiprávne vyplatené prostriedky [pozri analogicky v súvislosti s článkom 8 ods. 1 nariadenia Rady (EHS) č. 729/70 z 21. apríla 1970 o financovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 94, s. 13) rozsudok z 21. septembra 1983, Deutsche Milchkontor a i., 205/82 až 215/82, Zb. s. 2633, bod 22].

³⁹ Nakoniec je potrebné uviesť, že relevantný právny základ uvedenej povinnosti vymáhania tvorí nariadenie č. 4253/88 a nie nariadenie č. 2988/95, ktoré sa obmedzuje, ako to zdôrazňuje Komisia, na stanovenie všeobecných pravidiel kontrol a sankcií

s cieľom ochrany finančných záujmov Spoločenstva. Toto vymáhanie sa teda uskutočňuje na základe uvedeného článku 23 ods. 1.

- 40 Z predchádzajúcich úvah teda vyplýva, že na prvé položené otázky a na siedmu položenú otázku je potrebné odpovedať v tom zmysle, že článok 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88 ukladá členským štátom povinnosť vymáhať prostriedky stratené v dôsledku zneužitia alebo nedbanlivosti, a to bez potreby úpravy zverenia tejto právomoci v rámci vnútroštátneho práva.
- 41 Po odpovedi na tieto otázky nie je potrebné odpovedať na druhé otázky.

O otázkach týkajúcich sa uplatnenia zásad ochrany legitímnej dôvery a právnej istoty, ako aj o dôsledkoch verejnoprávnej povahy osoby príjemcu subvencií a vrátenia subvencií Spoločenstvu

- 42 Keďže znenie otázok v rozhodnutí vnútroštátneho súdu vyvoláva pochybnosti o potrebe odpovedať na tretiu a štvrtú otázku, je potrebné v súvislosti s týmito otázkami zdôrazniť, že Súdnemu dvoru v rámci systému spolupráce zavedeného článkom 234 ES prináleží, aby vnútroštátnemu súdu poskytol užitočnú odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, ktorú začal prejednávať, pričom mu tiež prislúcha prípadne preformulovať otázky, ktoré sú mu predložené (pozri rozsudky z 28. novembra 2000, Roquette Frères, C-88/99, Zb. s. I-10465, bod 18; z 20. mája 2003, Ravil, C-469/00, Zb. s. I-5053, bod 27; zo 4. mája 2006, Haug, C-286/05, Zb. s. I-4121, bod 17, ako aj zo 4. októbra 2007, Rampion a Godard, C-429/05, Zb. s. I-8017, bod 27).

43 Je preto potrebné tomu rozumieť tak, že pre vnútroštátny súd je užitočné vedieť, či sa pri uplatnení článku 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88 musia zohľadniť zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, ako ich chápe právo Spoločenstva. Ak je to tak, potom si kladie otázku, či tieto zásady možno v rámci vnútroštátneho práva chápať širšie ako v rámci práva Spoločenstva a najmä či sa príjemca prostriedkov, ktorý sa dopustil nedbanlivosti alebo zneužitia v zmysle uvedeného článku 23 ods. 1, môže odvolávať na tieto zásady v prípade, ak sa príslušný správny orgán dopustil chyby pri pridelovaní uvedených prostriedkov. Vnútroštátny súd sa ďalej svojou šiestou a siedmou otázkou pýta, či verejnoprávna povaha príjemcu prostriedkov alebo skutočnosť, že členský štát uvedené prostriedky Spoločenstvu vrátil, môžu mať vplyv na tieto zásady, ktorými sa spravuje aj vymáhanie týchto prostriedkov.

Pripomienky predložené Súdnemu dvoru

44 Gemeente Rotterdam a Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant tvrdia, že v prejednávanej veci neexistuje taká legitímna dôvera v zmysle práva Spoločenstva, ktorá by mala prednosť pred vnútroštátnou zásadou legitímnej dôvery. Sociaal Economische Samenwerking West-Brabant sa tiež domnieva, že tým, že nedôjde k vymáhaniu prostriedkov od príjemcu, nebudú dotknuté záujmy Spoločenstva.

45 Holandská vláda sa domnieva, že v prípade, že k vymáhaniu prostriedkov dôjde na základe pravidiel vnútroštátneho práva, vnútroštátne zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery môžu mať širší rozsah, ako tie isté všeobecné zásady v rámci práva Spoločenstva. V tomto ohľade by bolo možné pri uplatnení týchto zásad zohľadniť správanie orgánu, ktorý prostriedky pridelil. Táto vláda na pojednávaní upresnila, že protiprávne pridelené sumy pochádzajúce zo štrukturálnych fondov boli Spoločenstvu vrátené.

46 Komisia navrhuje spojiť otázky a odpovedať na ne tak, že sa preberú zásady stanovené Súdnym dvorom v rozsudkoch Deutsche Milchkontor a i., už citovanom, ako aj z 19. septembra 2002, Huber (C-336/00, Zb. s. I-7699). Tvrdí, že článok 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88 odporuje takému uplatneniu zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery uznávaných v rámci vnútroštátneho práva členského štátu, ktoré by viedlo k vzdaniu sa vymáhania neoprávnene vyplatených prostriedkov v prípade, že príjemca nekonal v dobrej viere. V opačnom prípade právo Spoločenstva nebráni tomu, aby sa tieto zásady pri vymáhaní neoprávnene vyplatených súm zohľadnili v prípade, že sa vnútroštátne orgány dopustili chýb a nedbanlivosti, ale za podmienky, že sa v plnom rozsahu zohľadní záujem Spoločenstva.

47 Všetci vedľajší účastníci konania na Súdnom dvore sa domnievajú, že verejnoprávna povaha príjemcu prostriedkov nemá vplyv na uplatnenie pravidiel ich vymáhania.

Odpoveď Súdneho dvora

48 Najskôr je potrebné pripomenúť, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že o sporoch týkajúcich sa vymáhania prostriedkov, ktoré boli podľa práva Spoločenstva vyplatené neoprávnene, musia v prípade neexistencie ustanovení Spoločenstva rozhodovať vnútroštátne súdy podľa svojho vnútroštátneho práva, a to v medziach stanovených právom Spoločenstva (pozri rozsudky Deutsche Milchkontor a i., už citovaný, bod 19; Huber, už citovaný, bod 55, a z 21. júna 2007, ROM-projecten, C-158/06, Zb. s. I-5103, bod 23). Súdny dvor stanovil niektoré z týchto medzí.

49 Uplatnenie vnútroštátneho práva nesmie mať negatívny vplyv na uplatnenie a účinnosť práva Spoločenstva. O takýto prípad by išlo najmä vtedy, ak by takéto uplatnenie vnútroštátneho práva prakticky znemožňovalo vymáhanie protiprávne pridelených prostriedkov (pozri rozsudok Deutsche Milchkontor a i., už citovaný, body 21 a 22).

Z toho vyplýva, že vnútroštátnemu súdu prináleží, aby v zásade uplatnil svoje vnútroštátne právo, pričom musí dbať na zaistenie plnej účinnosti práva Spoločenstva, čo ho môže viesť k tomu, aby v prípade potreby nepoužil vnútroštátne pravidlo, ktoré tomu bráni, alebo aby vhodne vyložil vnútroštátne pravidlo, ktoré bolo ustanovené len so zreteľom na výlučne vnútroštátnu situáciu (pozri najmä rozsudok z 8. novembra 2005, Leffler, C-443/03, Zb. s. I-9611, bod 51).

50 Vnútroštátne právo sa musí uplatňovať bez diskriminácie voči konaniam, v ktorých sa rozhoduje o vnútroštátnych sporoch rovnakého typu a vnútroštátne orgány musia v tejto oblasti postupovať s rovnakou obozretnosťou a spôsobmi, ktoré nesťažujú vymáhanie predmetných súm v porovnateľných prípadoch týkajúcich sa vykonania zodpovedajúcich vnútroštátnych opatrení (pozri rozsudok Deutsche Milchkontor a i., už citovaný, bod 23).

51 V konaniach vo veciach samých je teda vnútroštátny súd v prípade, že rozhoduje o žalobe, ktorou sa vymáhajú prostriedky stratené v nadväznosti na zneužitie alebo nedbanlivosť, povinný zabezpečiť splnenie povinnosti, ktorá vyplýva z ustanovení článku 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88, a ak je to potrebné, neuplatniť alebo vhodne vykladať také pravidlo vnútroštátneho práva vypracované výlučne na účely úpravy vnútroštátnych situácií, akým je Awb, ktoré by takémuto vymáhaniu bránilo.

52 Je nesporné, že Súdny dvor už rozhodol, že skutočnosť, že vnútroštátne právo v oblasti zrušenia správnych aktov a vymáhania verejnou správou neoprávnene vyplatených finančných plnení prihliada súčasne na zásadu zákonnosti, ochrany legitímnej dôvery a právnej istoty, nemôže byť v rozpore s právom Spoločenstva, keďže tieto zásady sú súčasťou právneho poriadku Spoločenstva (pozri rozsudky Deutsche Milchkontor a i., už citovaný, bod 30; z 9. októbra 2001, Flemmer a i., C-80/99 až C-82/99, Zb. s. I-7211, bod 60; Huber, už citovaný, bod 56, ako aj ROM-projecten, už citovaný, bod 24). Tieto zásady sa uplatňujú o to prísnejšie v prípade právnej úpravy,

ktorá by mohla mať finančné dôsledky (pozri rozsudky zo 16. marca 2006, Emsland-Stärke, C-94/05, Zb. s. I-2619, bod 43; z 26. októbra 2006, Koninklijke Coöperatie Cosun, C-248/04, Zb. s. I-10211, bod 79, a ROM-projecten, už citovaný, bod 26).

- 53 Ako však už bolo povedané v bode 40 tohto rozsudku, článok 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88 ukladá členským štátom povinnosť vymáhať prostriedky stratené v dôsledku zneužitia alebo nedbanlivosti, a to bez potreby úpravy zverenia tejto právomoci v rámci vnútroštátneho práva. Z toho vyplýva, že zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery sa musia uplatňovať podľa pravidiel Spoločenstva.
- 54 V tomto ohľade je potrebné pripomenúť, že článok 4 ods. 1 nariadenia č. 2052/88 v oblasti štrukturálnych fondov upresňuje, že činnosť Spoločenstva sa uskutočňuje za úzkej spolupráce medzi Komisiou, členskými štátom a príslušnými orgánmi týchto členských štátov. Táto spolupráca sa okrem iného prejavuje v systéme zostatkovej zodpovednosti členských štátov voči Spoločenstvu v prípade straty súm pochádzajúcich zo štrukturálnych fondov v dôsledku zneužitia alebo nedbanlivosti. Spôsoby uplatnenia tejto zodpovednosti sú upravené v článkoch 23 a 24 nariadenia č. 4253/88, ktorých výklad je podľa Súdneho dvora neoddeliteľný (pozri rozsudok COPPI, už citovaný, body 27 až 29), ako aj v článku 5 ods. 2 nariadenia č. 1681/94. Verejnoprávna povaha osoby príjemcu prostriedkov nemá v tomto ohľade žiaden vplyv na uplatnenie týchto zásad.
- 55 Zásada, podľa ktorej uplatnenie vnútroštátnej právnej úpravy nesmie mať negatívny vplyv na uplatnenie a účinnosť práva Spoločenstva, si navyše vyžaduje, aby sa záujem Spoločenstva v plnom rozsahu zohľadnil pri uplatnení takých ustanovení, ako sú články 4:49 a 4:57 Awb, ktoré podľa vnútroštátneho súdu zverujú vnútroštátnym správny orgánom diskrečnú právomoc na vymáhanie neoprávnene vyplatených prostriedkov a ktoré príjemcovi týchto prostriedkov umožňujú voči vymáhaniu namietat' na základe zásady ochrany legitímnej dôvery (pozri v tomto zmysle

rozsudky Deutsche Milchkontor a i., už citovaný, bod 32; Flemmer a i., už citovaný, bod 61, ako aj Huber, už citovaný, bod 57).

56 V tomto ohľade je potrebné pripomenúť, že už bolo rozhodnuté, že subvenčný systém vytvorený právnou úpravou Spoločenstva spočíva najmä v splnení určitých povinností príjemcom, ktoré mu poskytuje právo na čerpanie stanovenej finančnej pomoci. Z článku 24 ods. 2 nariadenia č. 4253/88 vyplýva, že ak príjemca nesplní všetky tieto povinnosti, Komisia je oprávnená prehodnotiť rozsah týchto povinností. Čo sa týka uplatnenia článku 23 ods. 1 tohto nariadenia, v prípade, že tento príjemca neuskutočnil činnosť odbornej prípravy v súlade s podmienkami, ktorým pridelenie tejto pomoci podliehalo, nemôže sa odvolávať na zásady ochrany legitímnej dôvery a na práva nadobudnuté v očakávaní získania zvyšku pôvodne priznanej celkovej sumy [pozri v tomto zmysle rozsudky Súdu prvého stupňa z 15. septembra 1998, Branco/Komisia, T-142/97, Zb. s. II-3567, body 97 a 105 (odvolanie zamietnuté uznesením Súdneho dvora z 12. novembra 1999, Branco/Komisia, C-453/98 P, Zb. s. I-8037), ako aj zo 6. septembra 1999, Partex/Komisia, T-182/96, Zb. s. II-2673, bod 190 (odvolanie zamietnuté uznesením Súdneho dvora z 8. marca 2001, Partex/Komisia, C-465/99 P, neuvverejnené v Zbierke)]. Nakoniec, príjemca pomoci, ktorý sa dopustil zjavného porušenia platnej právnej úpravy, sa nemôže odvolávať o zásadu legitímnej dôvery (pozri rozsudok Súdneho dvora z 12. decembra 1985, Sideradria/Komisia, 67/84, Zb. s. 3983, bod 21).

57 Z upresnení vnútroštátneho súdu v konaniach vo veciach samých jednak vyplýva, že rozhodnutia o pridelení prostriedkov podliehali dodržaniu pravidiel ESF príjemcami a najmä povinnosti podrobiť projekty osobitnému správnenému dozoru a jednak, že tieto pravidlá neboli viac či menej zámerne rešpektované. Vnútroštátnemu súdu teda prináleží, aby posúdil, či sa vzhľadom na správanie jednak príjemcov prostriedkov, ako aj správnych orgánov, možno proti žiadostiam o vrátenie prostriedkov legitímne odvolávať na zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, tak ako ich chápe právo Spoločenstva.

- 58 Z pripomienok holandskej vlády a Komisie predložených na pojednávaní navyše vyplýva, že protiprávne pridelené prostriedky boli Spoločenstvu nahradené. Článok 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88 však ukladá členským štátom povinnosť, aby vymáhali prostriedky stratené v dôsledku zneužitia alebo nedbanlivosti, pričom skutočnosť, že členský štát tieto prostriedky Spoločenstvu nahradil, sama osebe tento členský štát nezbavuje povinnosti tieto prostriedky vymáhať.
- 59 Z vyššie uvedených úvah preto vyplýva, že na položené otázky je potrebné odpovedať v tom zmysle, že vymáhanie prostriedkov stratených v dôsledku zneužitia alebo nedbanlivosti sa musí uskutočniť na základe článku 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88 a podľa postupov stanovených vnútroštátnym právom, a to pod podmienkou, že uplatnenie tohto práva nebude mať negatívny vplyv na uplatnenie a účinnosť práva Spoločenstva a nebude mať za dôsledok praktické znemožnenie vymáhania protiprávne pridelených súm. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby v plnom rozsahu zabezpečil uplatnenie práva Spoločenstva tak, že ak to bude potrebné, neuplatní alebo vhodne vyloží také vnútroštátne pravidlo, akým je Awb, ktoré by vymáhaniu bránilo. Vnútroštátny súd môže pri posúdení správania príjemcov stratených prostriedkov, ako aj správnych orgánov, uplatniť zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, tak ako ich chápe právo Spoločenstva, a to pod podmienkou, že záujem Spoločenstva sa zohľadní v plnom rozsahu. Verejnoprávna povaha osoby príjemcu prostriedkov je v tomto ohľade irelevantná.

O trovách

- 60 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. Článok 23 ods. 1 nariadenia Rady (EHS) č. 4253/88 z 19. decembra 1988, ktorým sa stanovujú vykonávacie predpisy k nariadeniu č. 2052/88 týkajúceму sa jednak koordinácie činností rozličných štrukturálnych fondov navzájom a jednak koordinácie týchto činností s činnosťami Európskej investičnej banky a ďalšími existujúcimi finančnými nástrojmi [*neoficiálny preklad*], zmeneného a doplneného nariadením Rady (EHS) č. 2082/93 z 20. júla 1993, ukladá členským štátom povinnosť vymáhať prostriedky stratené v dôsledku zneužitia alebo nedbanlivosti, a to bez potreby úpravy zverenia tejto právomoci v rámci vnútroštátneho práva.
2. Vymáhanie prostriedkov stratených v dôsledku zneužitia alebo nedbanlivosti sa musí uskutočniť na základe článku 23 ods. 1 nariadenia č. 4253/88, zmeneného a doplneného nariadením č. 2082/93, a podľa postupov stanovených vnútroštátnym právom, a to pod podmienkou, že uplatnenie tohto práva nebude mať negatívny vplyv na uplatnenie a účinnosť práva Spoločenstva a nebude mať za dôsledok praktické znemožnenie vymáhania protiprávne pridelených súm. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby v plnom rozsahu zabezpečil uplatnenie práva Spoločenstva tak, že ak to bude potrebné, neuplatní alebo vhodne vyloží také vnútroštátne pravidlo, akým je všeobecný zákon o správnom práve (*Algemene wet bestuursrecht*), ktoré by vymáhaniu bránilo. Vnútroštátny súd môže pri posúdení správania príjemcov stratených prostriedkov, ako aj správnych orgánov, uplatniť zásady právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery, tak ako ich chápe právo Spoločenstva, a to pod podmienkou, že záujem Spoločenstva sa zohľadní v plnom rozsahu. Verejno-právna povaha osoby príjemcu prostriedkov je v tomto ohľade irelevantná.

Podpisy